

OBČINSKA UPRAVA

GLASILO „KMETSKE ŽUPANSKE ZVEZE“.

IZDAJATELJ IN LASTNIK: „KMETSKA ŽUPANSKA ZVEZA“.

Izhaja vsakega 15. dne meseca, ter stane celoletno 6 kron, polletno pa 3 krone.

Dopise je pošiljati uredništvu „Občinske Uprave“ v Ljubljani. — Rokopisi se ne vračajo.

Odgovorni urednik:

Dr. Vladislav Pegan.

Posamezna številka 60 vinarjev.

Naročnino in oglase sprejema upravništvo „Občinske Uprave“ v Ljubljani.

Cena oglasom je za enostopno petitno vrsto 30 vinarjev, večkratno inseriranje po dogovoru.

VII. avstrijsko vojno posojilo.

Z vencem mnogih in sijajnih zmag okrašena stoji naša armada na vseh bojiščih. S ponosom gledamo na njo ter občudujemo naše junake, njihovo hrabrost in nevstrašenost. Veselje nas navdaja in srce nam hitreje bije, ko gledamo na velikanske zmage, ki so jih priborili naši junaki na italjanskem bojišču. Tem junakom gre hvala zlasti našega naroda! S svojo hrabrostjo so pregnali sovražnika iz naših pokrajin ter preprečili, da ni mogel še nadalje pustošiti naše domovine.

Vajena zmag bo šla naša armada po začrtani poti naprej, nam izvojevala zmago ter nas privedla do zaželjenega miru. Da pa more vse to hitro in nemoteno izpeljati, potrebuje armada izdatnih sredstev! Naša dolžnost je, da ji priskočimo z vsemi sredstvi na pomoč!

Razpisano je sedmo vojno posojilo!

Naše občine so se pri vseh dosedanjih vojnih posojilih sijajno izkazale. Pričakujemo, da to store tudi sedaj!

Podpisovanje sedmega vojnega posojila se je pričelo 5. novembra in se konča 3. decembra 1917.

Sedmo vojno posojilo se izda v dveh oblikah in sicer:

I. štiridesetletno davka prosto $5\frac{1}{2}\%$ - no amortizacijsko državno posojilo v kosih po 50, 100, 200, 1.000, 2.000, 10.000 in 20.000 kron, glasečih se na imejtelja, s kuponi, plačljivimi 1. februarja in 1. avgusta vsakega leta. To posojilo je vračljivo v nominalni vrednosti potom zrebanja v serijah po 5 milijonov kron v letih 1923. do 1957. C. kr. finančnemu ministru je pridržana pravica, da počenši s 1. januarjem 1927 izžrebalne svote zviša, ali pa takratni ostanek posojila po trimesečni odpovedi v nominalnem znesku izplača.

II. davka proste $5\frac{1}{2}\%$ - ne, dne 1. avgusta 1926 vračljive državne zakladnice v kosih po 1.000, 5.000, 10.000 in 50.000 kron glasečih se na imejtelja, s kuponi, plačljivimi 1. februarja in 1. avgusta vsakega leta. C. kr. finančni minister sme glavnico tudi pred dospelostjo po trimesečni odpovedi v nominalnem znesku izplačati.

Subskripcijska cena je sledeča:

I. za davka prosto $5\frac{1}{2}\%$ amortizacijsko državno posojilo 92,50 %.

II. za davka proste $5\frac{1}{2}\%$ ne, dne 1. avgusta 1926 vračljive državne zakladnice 94,50 %.

Vse natančnejše podatke v tej zadevi dobe občine pri „Kranjski deželni banki v Ljubljani“, ki pojde občinam v vseh sedmo vojno posojilo zadevajajočih vprašanjih na roko in bo občinam na željo preskrbel tudi potrebno posojilo.

Sklepe, ki jih občinski odbori store glede sedmega vojnega posojila, je nemudoma naznaniti deželnemu odboru v potrjenje.

Nekaj o davščini od prirastka na vrednosti nepremičnin.

(Dr. F. T.)

(Dalje)

3. Ugotovitev vrednosti.

Med najpomembnejšimi določbami zakona o uvedbi davščine od prirastka na vrednosti nepremičnin so določbe § 18., ki predpisujejo, kako se morajo vrednosti ugotavljati v slučajih, v katerih se ni držati napovedanih cen, torej večinoma v slučajih, v katerih stopi na mesto pridobitne, oziroma otujilne vrednosti obča vrednost nepremičnine ob času pridobitve ali otujitve.

Občo vrednost ima namreč izračunati od merno oblastvo in sicer:

1) kadar se svoječasna pridobitna, oziroma otujilna vrednost ne more ugotoviti;

2) kadar se pokažejo pomisleki, je-li ugotovljena cena obči vrednosti nepremičnine ob merodajnem času (ob pridobitvi, otujitvi) primerna. Tedaj se zlasti v primerih, v katerih obstoji sumnja, da so stranke o ceni podale napačne podatke ali vzele za podlago izmišljene cene, izračunanju vrednostnega prirastka vzame za podstavo obča vrednost, ne kratač pri tem v §§ 23. in 24. zakona določenih pravnih nasledkov (zvišanje davščine in kazensko postopanje);

3) kadar se pri kompleksu nepremičnin zneski vrednostnega prirastka, ki spadajo na posamezne deleže, ne morejo določiti po površini;¹⁾

4) kadar je pri prvih prenosih, ki se izvrše po pričetku veljavnosti zakona o uvedbi davščine od vrednostnega prirastka, za pridobitno vrednost vzeti vrednost dne 1. januarja 1901.

V takih primerih mora odmerno oblastvo najprej stranko pozvati, da napove vrednosti, ki se ji zde primerne.

Ako se zde odmernemu oblastvu strankine izpovedbe prave t. j. ako vlada med davščini zavezanim in odmernim oblastvom sporazumljenje glede vrednosti, ki jih je vzeti za podlago pri odmeri davščine od vrednostnega prirastka, sploh odpade potreba po izvedbi v § 18. zakona predpisanega postopka (odločba c. kr. upravnega sodišča z dne 7. marca 1914, št. 2911, Budw. 10.143 A). Odmera davščine se ima torej izvršiti brez nadaljnjih korakov.

Ako pa odmerno oblastvo ne smatra strankinih izpovedb za prave, mora stranki povedati, katera cenitev bi bila po njegovem mnenju primerna, in jo pozvati, da se o njej izjavi v gotovem roku, ki ji mora biti določen z najmanj 14 dnevi. Pri tem pa ne zadostuje, če odmerno oblastvo pove samo končni znesek svoje cenitve, ono mora marveč navesti svoje pomisleke proti podlagam strankine napovedbe in ob enem povedati svojo uradno cenitev (odločba c. kr. upravnega sodišča z dne 23. novembra 1916, št. 13.047).

Za stranko so zdaj dane tri možnosti in sicer: 1) da proti uradnim določitvam vrednosti ne ugovarja, 2) da ugovarja, 3) da se sploh ali vsaj v danem roku ne izjavi.

ad 1) Ako stranka v svojem odgovoru ne ugovarja proti uradnim določitvam vrednosti ali jim celo izrecno pritrdi, se izvrši odmera davščine od vrednostnega prirastka na podlagi odmerne oblastva stranki povedanih vrednosti.

ad 2) Ako stranka ugovarja proti uradnim določitvam vrednosti po odmernem oblastvu, se mora poskusiti dosega sporazuma med oblastvom in stranko; če pride do sporazuma, se mora tozadevni dogovor skleniti pismeno. Oba (stranka in oblastvo) sta na ta dogovor vezana. Za tak dogovor v imenu varovancev ni treba odobritve skrbstvenega oblastva (odločba c. kr. uprav. sodišča z dne 31. maja 1913, št. 5779, Budw. 9636 A). Ako stranka kak zapisnik o cenitvi pridobitne vrednosti nepremičnine samo podpiše, ne da bi bilo na zapisniku razvidno, da je predmet na zapisnik dane obravnave dosega sporazuma med odmernim oblastvom in davščini zavezanim, ne tvori tak zapisnik sporazuma v zmislu § 18. zakona o uvedbi davščine od vrednostnega prirastka (odločba c. kr. uprav. sodišča z dne 29. aprila 1913, št. 4592, Budw. 9573 A). Ako pa ne pride do sporazuma, se mora vrednost ugotoviti po sodni cenitvi; pred to cenitvijo je po potrebi zaslišati osebe, ki dajo pojasnila.

Negativne strankine izjave, da prenos nepremičnine sploh ni podvržen davščini od vrednostnega prirastka, ni smatrati za tak ugovor v zmislu § 18. zakona, ki bi — pravočasno vložen — moral imeti za posledico sodno cenitev (odločba c. kr. upravnega sodišča z dne 4. febr. 1915, št. 791, Budw. 10.744 A).

Stroške sodne cenitve plača tisti, ki je dolžan plačati davščino, če ni po izidu cenitve ali pridobitna vrednost za 12½ odstotkov višja ali pa otujilna vrednost za 12½ odstotkov nižja, nego jo je v svojem predlogu določilo odmerno oblastvo. Pod stroški sodne cenitve je razumevati samo od sodišča ugotovljene ne pa tudi sodno ne likvidiranih stroških dežele (odločba c. kr. uprav. sodišča z dne 21. januarja 1915, št. 458, Budw. 10.715 A).

ad 3) Če pa stranka tekom danega ji roka ne zadosti pozivu odmerne oblastva glede izjave o uradnih določitvah vrednosti, se davščina odmeri brez nadaljnjega sodelovanja stranke na podstavi teh določitev vrednosti. Enako se postopa v slučaju, če stranka ne zadosti v danem roku že prvemu pozivu odmerne oblastva glede napovedi vrednosti.

Od odmerne oblastva na podstavi § 18. zakona stranki določen rok za napoved vrednosti in

¹⁾ Glej V. poglavje, točko 3., naše razprave v 9. številki letošnje „Občinske Uprave“ stran 98.

za izjavo o uradnih določitvah vrednosti je neprestopen (prekluziven), t. j. zamuda tega roka ima to posledico, da se vrednosti ugotove uradno, t. j. brez sodelovanja stranke, po prosti presoji odmerne oblasti in da zamudna stranka v pritožbi zoper odmero davščine od vrednostnega prirastka ne more ugovarjati tej od odmerne oblasti izvršeni ugotovitvi vrednosti (glej odločbo c. kr. upravnega sodišča z dne 16. jan. 1913, št. 411, Budw. 9345 A).

4. Naznanitev odmere davščine.

Odmero davščine od vrednostnega prirastka je dati na znanje tistemu, ki jo je dolžan plačati (otujitelju) s plačilnim nalogom, oziroma kadar se od tega ne more izterjati, tistemu, ki ga veže jamstvo, z jamstvenim plačilnim nalogom. Iz plačilnega naloga odnosno jamstvenega plačilnega naloga morajo biti razvidne odmerne podlage kakor pridobitna vrednost, otujilna vrednost, vsevi, porazdelitve, ugotovljeni prirastek na vrednosti, razmerje prirastka na vrednosti do pridobitne vrednosti, posestna doba in preračun davščine.

Vročba plačilnih, ozir. jamstvenih plačilnih nalogov se vrši po določbah §§ 267. in 268. zakona z dne 25. oktobra 1896, drž. zak. št. 220, o neposrednih osebnih davkih.

Vročba se izvrši neposredno po organih odmerne oblasti, po županstvih ali po pošti. Vročbe se izroče ali v svoje roke naslovljencu ali njega pooblaščenca proti prejemnemu potrdilu. Kadar se oseba, ki ji je spis možno veljavno dostaviti, brani prevzeti spis, tedaj je spis na mestu vročbe ostaviti. Ostava ima moč vročbe.

Za davščini zavezane, katerih stanovanjske in bivališče je neznan, in za tiste naslovljence ki se jim spis, ki ga jim je vročiti, niti po pošti, niti po najmanj dveh vročilnih poizkusih ni mogel drugače vročiti, je spis položiti proti prejemnemu potrdilu pri županu tiste občine, v kateri leži prenešana nepremičnina, kadar se pa enotno prenešeni kompleks nepremičnin razteza čez več občin, pri vsakem teh županov; to položitev mora župan razglasiti na način, ki je v tistem kraju navaden, s pozivom, da se morajo naslovljenci zaradi prejema spisa zglašiti pri županu.

Vročba velja za izvršeno, ako so od razglasa pretekli štirje tedni. Kadar se pa dokaže, da se je spis naslovljencu vročil brez njegove krivde šele v poznejšem času, velja vročba za pravoveljavno izvršeno šele od tega zadnjega časa, nikakor pa ne kasneje nego šest mesecev po razglasu.

Vročbe, ki jih je izvršiti zunaj avstro-ogrske monarhije, n. pr. v Ameriki, se smejo opraviti s priporočenimi pismi. Vročba velja za izvršeno, kadar je po dnevu, ko se je spis oddal na pošto, pretekel dvojni čas rednega poštnega teka. Priporočenim pismom, ki

so namenjena zunanjim naslovljencem, je dodejati povratni prejemni list, kolikor je to po predpisih poštnega urada mogoče.

Kadar davščini zavezane osebe, ki stanujejo zunaj kraljevin in dežel, zastopanih v državnem zboru, navzlic temu, da so bile na to pozvane, opuste postaviti todeželskega pooblaščenca, tedaj se nadaljnje vročbe nanje opravljajo na zgoraj navedeni način po županu.

IX.

Pravni pomočki.

Proti plačilnemu nalogu (jamstvenemu plačilnemu nalogu) pristoji stranki pravica pritožbe.

Proti plačilnemu nalogu se more pritožiti samo otujitelj. Pridobitelj, ki sicer jamči za davščino, ni legitimiran izpodbijati otujitelju vročeni plačilni nalog (odločba c. kr. upravnega sodišča z dne 18. decembra 1913, št. 13.480, Budw. 9958 A); kupec ni legitimiran pritožiti se zoper plačilni nalog, ki je bil dostavljen prodajalcu, tudi tedaj ne, če je v kupni pogodbi plačilo davščine prevzel nase (odločba c. kr. upravnega sodišča z dne 31. decembra 1914, št. 12.405, Budw. 10.671 A), in še celo tedaj ne, če je njegova pritožba zoper jamstveni plačilni nalog, ki je bil izdan njemu v isti zadevi, bila uspešna (odločba c. kr. uprav. sodišča z dne 17. marca 1914, št. 2912, Budw. 10.142 A).

Zoper plačilni nalog se more torej pritožiti samo otujitelj (prodajalec), zoper jamstveni plačilni nalog pa samo pridobitelj (kupec).

V lažje umevanje vzemimo primer! Veleposestnik A. je sosednim kmetovalcem odprodal nekaj njiv. V vsako kupno pogodbo se je sprejela določba, da plača davščino od vrednostnega prirastka kupec. Odmerno oblastvo izda plačilni nalog prodajalcu (ne kupcu, ki je prevzel plačilo davščine nase!). Davščino mora plačati prodajalec, ki potem lahko zahteva od kupca povračilo. Zoper plačilni nalog se more pritožiti samo prodajalec, ne pa tudi kupec. Prodajalec se pa ne pritoži, ker ve, da mu bo moral davščino povrniti kupec. Kupec, ki se hoče izogniti plačilu davščine ali pa vsaj doseči nižji predpis, bi se pa rad pritožil, a se ne more. V tem slučaju je brez moči. Edino, kar more storiti, je to, da, toži prodajalca na odškodnino radi zakrivljene malomarnosti. Kako težavna in negotova je ta pot! — Kupec se more pritožiti le zoper jamstveni plačilni nalog, ki ga pa dobi le v slučaju neizterljivosti davščine od prodajalca. Če je prodajalec premožen tako, da se more davščina od njega izterjati tudi prisilnim potom, sploh ne pride do izdaje jamstvenega plačilnega naloga. Kupec, ki je prevzel v pogodbi plačilo davščine, mora v tem slučaju povrniti prodajalcu vso plačano davščino, ne da bi imel možnost, pritožiti se zoper predpis davščine.

Pritožbo je vložiti pri kranjskem deželnem odboru v roku 30 dni, ki se štejejo od dneva, ki pride po vročbi. Kadar je zadnji dan roku nedelja ali obči praznik, se konča rok prvi delavnik za nedeljo ali praznikom. Pritožba velja za pravočasno vloženo, ako se je v roku 30 dni prioročena oddala na pošto.

Pritožba nima odložne moči in tudi ne ustavi izvršitve prisilnega izterjanja.

Pritožba zoper plačilne naloge, glaseče se na k večjem 100 K, mora biti kolkovana s kolkom 50 vin., v drugih slučajih pa s kolkom 1 K; priloge morajo biti kolkovane s kolki po 50 vin. (Konec prih.)

Nekaj pripomb k preživnini svojcem vpoklicanih.

Pod naslovom „Preživnina svojcem vpoklicanih“ smo v 8. številki letošnjega letnika „Občinske Uprave“ obdelali določila novega zakona o preživnini svojcem vpoklicanih. Novi zakon je v marsičem spremenil prejšnja tozadevna določila. Zboljšal je mnogo, odpravil marsikatero kričečo krivico ter zlasti višino preživnine določil tako, da odgovarja sedanjim razmeram, sedanji neznosni draginji. Podelitev državne preživnine veže pa tudi novi zakon na gotove pogoje. Tudi po novem zakonu imajo pravico do preživnine le oni svojci, odnosno upravičene osebe, katerih preživa je bila za časa vpoklica odvisna od dela, odnosno od zaslužka, doseženega iz dela vpoklicanega in so v nevarnosti radi tega, ker ta dohodek docela odpade ali se tako zmanjša, da ne zadostuje več za preživljenje odvisnih oseb.

Prav mnogo jih je, ki tega še danes ne razumejo. Delajo prošnje, hodijo od oblastva do oblastva, tratijo dragocen čas, ne dosežejo pa ničesar, ker se naposled vedno pokaže, da jih vpoklicani sploh ni podpiral, ali pa vsaj njihova preživa ni bila od dela vpoklicanega prav nič odvisna. In kaj so dosegli? Zase prav nič! Napravili so pa prav mnogo dela najprej županu, potem pa še drugim oblastvom ter s tem povzročili, da se je rešitev drugih res potrebnih in do podpore upravičenih zavlekla.

Prav mnogo jih je, ki sami čutijo, da podpore niso potrebni in se jim je tudi že ponovno pri raznih oblastvih povedalo, da do državne podpore tudi niso upravičeni, pa vendar delajo prošnje vedno znova. In zakaj vse to! Če se take osebe vpraša, zakaj vendar hočejo podpore, ko je niso potrebni, se dobi navadno odgovor: Če jo pri sosеду dobe, zakaj je ne bi dobili mi! Saj je naš sin ravnotako v vojski! Saj je on izpostavljen ravno tistim nevarnostim in ga ravno tako lahko doleti nesreča kot sosedovega! Vse to je lahko res, toda do državne podpore pa še to ne upravičuje, ker tista po zakonu ni določena kot nekaka nagrada za svojce vpoklicanega, temveč ima namen nadomestovati oni zaslužek, ki je z vpoklicom odpadel.

V dokaz, kako neupravičeno se včasih prosi, naj navedem par slučajev.

Nedavno je prosil podpore posestnik, ki ima nezadolženo posestvo in sicer tako veliko, da redi na njem 14—16 glav živine. Njegov sin je res moral

odrinuti že v začetku vojske k vojakom in tudi to je resnica, da mu je pri posestvu prav dobro pomagal, dokler je bil doma. Toda ali se more v tem slučaju trditi, da je bila preživa te družine odvisna od dela vpoklicanega, zlasti še, če se vpošteva dejstvo, da je ostal doma še en brat, 2 sestre in da sta gospodar in gospodinja delazmožna in se je posestvo, če tudi težje, vendar v glavnem obdelovalo z domačini močmi tudi pozneje, ko je sin odrinil k vojakom?

In drug slučaj! Sestra prosi podpore po svojem bratu, od katerega ni bila pred vpoklicom v preživljenju popolnoma nič odvisna. Ona je služila, brat pa je bil na svojem posestvu samostojen gospodar.

Navedel sem dva slučaja, navesti bi se jih pa dalo še mnogo več, toda to naj zadostuje! Namen je pri tem bil, opozoriti na važno zakonito določilo, da za državno preživnino še ne zadostuje, da je bil eden izmed svojcev vpoklican, temveč, da mora biti predvsem dokazano, da je vpoklicani svojce preživljal, odnosno jih pri preživljenju zdatno podpiral, tako da je njih preživljenje sedaj v nevarnosti. Drugi namen pri tem pa je bil tudi prepričati po možnosti brezplodno delo. Naši župani imajo v vojnem času dela čez glavo, tako, da v mnogih slučajih niti najvažnejšega ne morejo opraviti in vendar se morajo pogosto pečati s takimi stvarmi. In ne le župani, tudi okrajne komisije in deželni odbor, ki v stvari posreduje, imajo s tem obilo pisarij in truda. In kaj je posledica? Navadno to, da potrebni ne dobijo preživnine o pravem času! Na mesece čakajo nekatere potrebne in upravičene stranke na rešitev svoje prošnje. Vzrok temu je gotovo tudi nekoliko to, da imajo komisije pri svojem ogromnem delu opravka tudi s takimi neutemeljenimi prošnjami.

So pa zopet drugačni slučaj! Potrebne upravičene stranke, katerim po zakonu vsekakor preživnina gre, prosijo zamanj. Vsaka njihova prošnja se zavrne, češ da preživljenje vsled vpoklica ni v nevarnosti. Takih slučajev je bilo zlasti mnogo, dokler je bil stari zakon o državni preživnini v veljavi. Prav pogosto so se prošnje zavrile in sicer na najbolj jednostaven način, da preživljenje ni v nevarnosti. Navedem samo en slučaj! Mož je odrinil k vojakom. Doma je zapustil ženo in 6 otrok, od katerih je najstarejši sin star 14 let. Mož je bil preje mesar in je imel hišo, na kateri pa je vknji-

ženega nad 6000 K dolga. Z mesarijo je živel sebe in svojo družino. Po imenu vodi žena po vpoklicu moža obrt dalje, mesarske posle ji pa opravlja pomočnik, ki ga poprej, ko je bil mož doma, ni bilo treba. Obrt nikakor ne nese toliko, da bi mogla preživljati ženo in 6 otrok. Saj je popolnoma razumljivo! Kje in kako hoče toliko zaslužiti, če dobi odkazano vsacih 14 dni eno goved, katero pobije in potem v občini proda. Nakupna cena govedi je določena, določena je pa tudi prodajna cena mesa! Če bi pobila vsak teden 2 do 3 govedi, bi nekaj zaslužila, toda z dobičkom, ki ga napravi vsake 14 dni pri eni živini, ne more živeti sebe in obilne družine, razen tega pa še plačevati pomočnika.

Prosila je podpore. Njena prošnja je bila odbita, češ da vodi obrt dalje in da njeno preživljenje ni v nevarnosti.

Podobnih slučajev je več. Zamanj je bila vsaka prošnja. Vedno je stranka dobila enak odgovor: „Vaše preživljenje ni v nevarnosti“. Proti taki odločbi se stranka ni mogla pritožiti, ker po starem zakonu pritožba ni bila dopustna.

Sedaj je v tem oziru drugače! V zmislu § 7. novega zakona o državni preživnini je zavračajoče odločbe vedno utemeljiti z navedbo merodajnih okoliščin. Poprej se je postopalo tako, da je preskrbovalna komisija navedla splošno, da preživljenje ni v nevarnosti, sedaj to ne zadostuje. V zavrnitvi morajo biti navedeni tudi razlogi, zakaj po mnenju komisije preživljenje ni v nevarnosti. Poprej se stranka proti takim odločbam ni mogla braniti, sedaj je to mogoče. Zoper odločbo okrajne komisije za preživljenje se sme namreč stranka pritožiti na deželno komisijo za preživljenje. Pritožbo je nasloviti na deželno komisijo, vložiti jo je pa pri oni okrajni komisiji, ki je odločbo izdala. Rok za vlaganje pritožb je določen na 60 dni. Rok se šteje od dneva, katerega je bila odločba stranki dostavljena.

Važno je tudi sledeče! Po starem zakonu o državni preživnini iz l. 1912. so bili svojci prezentni (dejanski) službi zavezanih od državne preživnine izključeni. To je jasno razvideti iz § 1., ki se glasi: „Svojci prezentni službi ne zavezanih, zaradi mobilizacije (dopolnitve na vojni stalež) ali poziva črne vojske na aktivno službovanje v oboroženi moči pritegnjenih avstrijskih državljanov gre po določilih, ki slede dalje, pravica do prispevka za preživljenje iz državnih novcev“. Novi zakon nima podobnega določila. Po novem zakonu so od državne preživnine izključeni

samo avstrijski državljani, ki pripadajo vojaštvu po poklicu. Vzemimo slučaj: Nekdo je bil l. 1914. potrjen v prezentno službovanje. Njegov oče ali mati prosi za državno podporo. Prošnjo je komisija za preživljenje zavrnila in sicer z utemeljitvijo, da je sin — recimo, da se je to zgodilo tudi l. 1916. — zavezan dejanskemu vojaškemu službovanju. Po vojnem zakonu iz l. 1912. traja pri nas vojna dolžnost vobče 2 leti v prezentni službi in 10 let v rezervi. V zmislu § 80. vojnega zakona pa traja pri vseh, ki so bili prideleni pehoti, lovskim krdelom, topničarjem in tehničkim krdelom in so bili potrjeni v prvih treh letih veljavnosti novega zakona prezentno službovanje 3 leta. Mladenič, ki je bil l. 1914. poklican k zgoraj navedenim oddelkom v prezentno službovanje, služi leta 1917. po zgorajšnjem postavnem določilu še vedno prezentno in njegovi svojci tudi v tem letu po starem zakonu še niso imeli pravice do preživnine. Z novim zakonom je to odpadlo! Od 1. avgusta t. l. imajo tedaj tudi ti svojci pravico do preživnine.

Konečno je potrebno, da pripomnim še nekaj glede posredovanja v tej zadevi po deželnem odboru. Kot sem že omenil, je bila po starem zakonu vsaka pritožba izključena. Stranka sama ni imela, če je enkrat dobila svojo prošnjo zavrnjeno, nobenega rednega sredstva več. Obrnila se je navadno na deželni odbor, pojasnila svoje stališče te prosila, da ji ta priskoči na pomoč. Deželni odbor je v takih slučajih uvedel poizvedbe, se prepričal potom župnega in županskega urada, če navedbe prosilčeve odgovarjajo resnici ter pri c. kr. deželni vladi posredoval, da se na podlagi danih podatkov pripozna stranki državna preživnina. V mnogih slučajih je posredovanje deželnega odbora imelo vspeh. In danes? Je posredovanje še potrebno? Ne! Po novem zakonu ima vsaka stranka sama priliko, da pride do pravice. Zakon ji daje — kot sem že omenil — pravico pritožbe. Če se stranki zdi, da zavrnitev njene prošnje ni v postavi utemeljena, se ima pravico pritožiti in sicer na Kranjskem na deželno komisijo v Ljubljani. Tako pritožbo bo stranka — če je le količkaj zmožna — lahko sama napravila, ker bodo v zavrnitvi morali biti itak navedeni vsi razlogi, iz katerih se je prošnja za državno preživnino zavrnila. Treba ji bo tedaj v pritožbi le dokazati, da ti razlogi ne drže odnosno navesti dokaze, ki govore proti utemeljitvi okrajne komisije. Če stranka ni zmožna, da bi to sama napravila, mora pač poiskati osebo, ki ji to napravi. Posredovanje deželnega odbora v prihodnje tedaj ne bo več potrebno.

O izrednem prispevku za posebno porabo cest in potov

§ 22. kranjskega cestnega zakona.

(Deželni komisar V. Polak.)

Po § 22. cestnega zakona se sme vsakdo, ki „ima z lastnimi ali najetimi vozovi toliko tovarne vožnje po deželnih cestah, po občinskih cestah in potih ali mostovih, po vaških in gospodarskih potih, na katerih ni mitnic, da žnjo dokazno povzroča znatno višje stroške za vzdrževanje, pritegniti k posebnemu prispevanju za vzdrževanje ali popravilo dotične ceste, poti ali mosta. Ta prispevek je upošteva vse okolnosti po prostem preudarku tako določiti, da so žnjim posebni stroški, ki jih povzroča posebna uporaba, celoma ali deloma pokriti. Tudi za uporabo ceste na kateri se nahaja mitnica, je plačati ta prispevek, ako vozovi ne gredo skozi pregrajo, ki je postavljena za pobiranje mitnine.

Kdor plača mostarino na cesti, še ni oproščen od plačila prispevka za izredno rabo ceste same.

Prispevek se določi po dogovoru.

Ako se pri deželnih cestah II. vrste, občinskih cestah in občinskih potih, vaških in gospodarskih potih ne doseže tak dogovor, določi končno visokost prispevka deželni odbor, pravično in temeljito upoštevajoč dotične razmere.

Ako pri deželnih cestah I. vrste ne pride do dogovora, razsodi o visokosti prispevka končno veljavno deželno politično oblastvo, zaslišavši deželni odbor.

Pri strankah, ki prispevajo za vzdrževanje dotične ceste že vsled obstoječega sklada, ozirati se je na te dajatve pri določitvi izrednega prispevka.

Stroški za pozvedbe, ki so po mnenju deželnega odbora, oziroma političnega deželnega oblastva za določitev prispevkov potrebne, plača stranka, ki v stvari propade.

Izterjajo se ti stroški po določilih cesarskega ukaza z dne 28. aprila 1854, drž. zak. št. 96“.

Iz ravnokar navedenega besedila zakona je razvidno, da je izredni prispevek za posebno porabo cest določiti v prvi vrsti po dogovoru med županstvom in dotičnikom, ki je pot posebno rabil. Zakon daje občinam v tem pogledu popolnoma prosto roko in jim prepušča, da se po lastnem preudarku pogode glede višine izrednega prirastka. To je povsem umljivo, kajti vzdrževanje javnih cest in potov v občini je notranja občinska stvar in dokler v občini zastran prispevkov za ceste in pota ni sporov, višja oblast t. j. deželni odbor ni poklican poseči vmes.

Namen poslednjih vrstic je, poljudno obrazložiti smisel in določbe omenjenega zakona in s praktičnimi slučaji pokazati, kako je županstvom postopati, kadar gre za določitev izrednega prispevka za posebno porabo javnih potov.

Katera poraba pota je izredna?

O posebni porabi moramo govoriti le takrat, kadar je poraba kakega javnega pota ali ceste z ozirom na običajni promet res izredna in nenavadna, tako da je dotična pot vsled nenavadne vožnje veliko bolj obrabljena ali poškodovana kot sicer pri krajevno običajnem prometu, vsled česar je treba večjih stroškov za vzdrževanje in popravilo. Za vsako malenkostno večjo vporabo potov ne gre tedaj zahtevati že izredni prispevek. Vzemimo n. pr. da kak posestnik izvozi kako leto nekaj več voz lesa iz gozda, bodisi da ga proda drugam, ali pa ga rabi za gradnjo poslopja. To nikakor ni že neobičajna ali nenavadna vožnja, ker se pripeti vedno, zdaj tu zdaj tam. Za vožnje drv iz hriba, ki so vsakemu potrebne za preskrbo s kurivom, dalje za vožnje drv na prodaj (recimo nekako okoli, dvajset do trideset voz), ne bo torej zahtevati nikakega izrednega prispevka, seveda če se pot ni poškodovala, kakor n. pr. z vožnjami „na vlak“, ki so pa itak po § 8. cestno-policijskega reda za nedržavne ceste prepovedane in je županstvo upravičeno krivca kaznovati z globo od 2 do 20 K.

Katere vožnje so torej neobičajne, posebne? Naj navedem v naslednem nekaj takih slučajev. Lesni trgovec kupi v nekem kraju več gozdnih parcel, jih poseka in izvozi les, recimo 100 voz, po občinski poti. To je gotovo izredna poraba dotičnega pota. Drugi slučaj: Trgovec s premogom kupi v premogovniku 100 voz premoga in ga vsega na enkrat, voz za vozom spravi na svoj dom, odkoder ga potem prodaja na drobno.

Ali naslednji slučaj: Pri gradbi kakega velikega poslopja (n. pr. cerkve, tovarne itd.) je gotovo dosti težke tovarne vožnje, tako za opeko, kamenje, les, itd. Če se vrši ves ta promet po eni in isti cesti, se bo pač ta močno izrabila ter jo bo treba prej kot sicer in tudi boljše popraviti. Od dotičnika bo v tem slučaju zahtevati primeren prispevek za popravilo pota.

O izredni porabi kakega pota moremo torej govoriti, kadar je vožnji promet po njej nenavadno večji kot običajno, ali kadar se vozi po njej z veliko težjimi vozovi kot sicer, tako da povzroči večje vzdrževalne stroške, kot običajno.

Kdo mora plačati izredni prispevek?

Izredni prispevek mora po besedilu zakona plačati vsakdo, ki ima z lastnimi ali najetimi vozovi neobičajno veliko tovarne vožnje. Vzemimo naš slučaj zgoraj. Lesni trgovec je za izvoz kupljenega lesa najel same tuje voznike, ki vozijo zanj. Izredni prispevek bo

torej terjati od trgovca. Drugače pa, ako bi se pri prodaji kupec in prodajalec dogovorila, da plača vse stroške vsled izredne porabe pota prodajalec sam. V takem slučaju je seveda terjati prispevek od prodajalca. Ali vzemimo naslednji slučaj: Stavbni podjetnik prevzame gradbo velikega poslopja in najame sam potrebno število voznikov. Kdo je tukaj dolžan plačati izredni prispevek za posebno porabo potov, podjetnik ali gospodar t. j. lastnik poslopja? Ker je podjetnik prevzel vse delo, niso dotični vozniki v nobenem delavskem razmerju z gospodarjem (lastnikom) stavbe, marveč samo s podjetnikom. Oni vozijo torej za podjetnika, ki edini je torej po zakonu plačnik glede izrednih stroškov za popravilo pota. Nasprotno pa je gospodar (lastnik) gradbe dolžan plačati izredni prirastek, če gradi svoje poslopje v lastni režiji t. j. če voznike sam najame. Ravno tako je n. pr. tovarniško podjetje, ki ima najete voznike, da stalno dovažajo v tovarno surovine in odvažajo izdelke, samo dolžno plačevati izredne prispevke za posebno porabo kake ceste, ne pa vozniki, če ravno vozijo skozi leta in leta.

Na katerih cestah in potih je plačati izredni prispevek?

Izredni prispevek se plačuje na vseh javnih potih, bodisi na deželnih, bodisi na občinskih, vaških ali gospodarskih cestah in potih, na katerih ni mitnic.

Plačati pa ga je tudi za izredno porabo ceste, na kateri se nahaja mitnica ako vozovi ne gredo skozi pregrajo (šrango).

Kakor je nadalje iz besedila zakona razvidno, plačati je izredni prispevek za posebno porabo pota tudi tam, kjer se je za prehod čez most plačala že mostarina. Na to postavno določilo se opozarjajo zlasti županstva tistih občin, v katerih okolišu se nahajajo taki mostovi, na katerih je treba še plačevati mostarino.

V čem obstoji izredni prispevek in kako se določi?

Izredni prispevek se navadno določi v denarnem znesku, lahko pa tudi tako, da zavezanec, ki je kako pot izredno veliko rabil, prevzame določen del tega pota v popravilo. Na prvi način se določa izredni prispevek tam, kjer vsa javna pota v občini popravlja v lastni režiji občina (županstvo) samo. Kjer so pa pota razdeljena na posamezne vasi odnosno na posamezne posestnike, tako da ima vsak naprej določeno, kolik del pota je dolžan vzdrževati, tam se izredni prispevek za posebno porabo pota določi lahko tudi na drugi način.

Kakor že znano, določi se izredni prispevek v prvi vrsti po dogovoru med županstvom odnosno tistim organom, ki ima upravo dotične ceste v rokah in zavezancem.

Postopanje.

Tam, kjer se je kaka javna pot vsled posebnega prometa izredno veliko rabila, bo treba, ako županstvu razmere niso že itak znane, predvsem uradno dognati, v koliko je dotična pot vsled izredne vožnje trpela. V ta namen bo navadno zadostovalo, ako si župan v spremstvu enega svetovalca ali odbornika pot ogleda. V posebnih slučajih se tudi lahko vrši komisijonalni ogled, ako je treba. H temu ogledu bo vselej pravočasno povabiti dotičnika, ki je pot v posebni meri rabil ter razne druge osebe, ki bi mogle dati natančnejših pojasnil (n. pr. cestarje, voznike itd.) Ko si je županstvo na jasnem, v koliko je pot vsled preobite vožnje poškodovana in koliko izrednega prispevka približno bi bilo zahtevati, naj zadevo predloži občinskemu odboru, ki bo imel, upoštevajoč vse okoliščine skleniti, kolik znesek se ima zahtevati od zavezanca. V občinskem sklepu naj se dotični prispevek določi vedno v okroglem znesku, da bo mogoče županu pogajati se z zavezancem, h čemur mora dati občinski odbor županu vedno tudi pooblastilo.

Ko je občinski odbor v danem slučaju izrekel, koliko približno se ima zahtevati izrednega prispevka, pošlje županstvo zavezancu poziv, da se ima v določenem času zgledati v občinskem uradu. Tam se mu pove, da je po gori navedenemu paragrafu cestnega zakona dolžan, ker je to in to javno pot v izredni meri rabil, plačati k vzdrževanju oziroma k popravilu tega pota izredni prispevek, ki ga je občinski odbor določil na kron. Županu bo gledati na to, da se glede določitve izrednega prispevka sporazume z zavezancem. Ako bi le ta ugovarjal in se sploh branil plačati, bo napraviti z njim zapisnik in ga predložiti deželnemu odboru, da on določi višino izrednega prispevka.

Kjer je zavezanec zelo oddaljen od sedeža županstva, se mu tudi lahko pošlje pismeni poziv, n. pr. takole:

Gospodu L. L., lesnemu trgovcu

v N.

Letošnjo pomlad so vozili vaši vozniki les iz hribov pri Stari vasi po gozdni poti do Jelenovega znamenja, od tu po vaški poti do Krivca in naprej po občinski cesti do občinske meje pri Velikem grabnu. Po izpovedi verodostojnih oseb ste izvozili najmanj 100 težko naloženih velikih voz. Kakor se je uradno dognalo, je vsled teh voženj gospodarska pot do znamenja popolnoma razrita ker ste vozili ves čas v deževnem vremenu. Poškodovana pa je tudi vaška pot, zlasti od ovinka pri Voglarju do Krivca, kjer se poznajo globoke udrtine. Stroški za nujno porabo teh potov in za potrebno nasipanje bodo znašali

okroglo 170 K. Po smislu paragrafa 22. cestnega zakona za Kranjsko ste dolžni izredno prispevati k popravi teh potov ter zahteva tukajšnji občinski odbor od vas znesek 100 K.

Pozivljate se, da omenjeni znesek tekom 14 dni pri županstvu plačate, ali pa podaste v tem času pismeno ali ustmeno svoje ugovore.

Ako bi se v navedenem roku ne zglasili, bo znesek, ki ga imate plačati občini, po smislu zakona določil deželni odbor kranjski v Ljubljani.

Županstvo občine O.

Župan Z.

(Dalje prihodnjič.)

Vprašanja in odgovori.

38. G. g. E. iz M. P.

Vprašanje:

Nekako pred 23 leti sem se priženil iz občine K. v občino M. P. Vseh 23 let sem živel v občini M. P. neprestano in nepretrgoma ter nisem od te občine užival nikdar nikake podpore. Sedaj sem star že nad 75 let. Opešal sem popolnoma, otrok nimam, ki bi mi pomagali, sam se pa tudi ne morem živiti, ker sem za delo vsled svoje starosti in bolezni nezmožen in imam samo eno bajtico, v kateri stanujem. Prosil sem najprej občino M. P., da mi pomaga, toda ta mi je odgovorila, da naj se obrnem na občino K., kamor sem pristojen. Občina K. pa se zopet izgovarja, da bivam že nad 20 let izven občine in da sem zadobil medtem domovinstvo v občini M. P., na katero naj se glede podpore obrnem. Tako stojim danes v svoji starosti in betežnosti sam. Prva občina se zgovarja na drugo in druga zopet na prvo. Pripomnim, da sem prvič pred 8 leti, drugič pa pred kakimi 3 leti prosil župana občine M. P., da me sprejmejo v domovinsko zvezo, toda župan ni hotel o tem ničesar slišati. Tudi občina K., kjer sem bil rojen je prosila za moj vsprejem v domovinsko zvezo občine M. P., in sicer meseca maja t. l., toda tudi ta prošnja še do danes ni rešena. Kaj mi je storiti? Sredstev, da bi živel nimam, delati ne morem, ubožne podpore pa tudi ne dobim niti od občine, v kateri sem bil rojen, niti od občine, kjer bivam že nad 20 let. Prosim odgovora, kam sem pristojen, katera občina me mora preživiti in kaj mi je storiti, da pridem do ubožne podpore, brez katere bom moral sicer od lakote umreti?

Odgovor:

Po ubožnem kot tudi po domovinskih zakonih je dolžnost domovne občine skrbeti za svoje obubožane občince. To je jasno razvideti iz § 2. ubožnega zakona za Kranjsko z dne 28. avgusta 1883, dež. zak. št. 17., ki se glasi: „Županija ima nalog svoje domačince, ako obubožajo, preskrbovati, oziroma podpirati (§§ 1. in 22. domovinskega zakona z dne 3. decembra 1863, drž. zak. št. 105.) ter je odgovorna za to, da uboge zakonu primerno oskrbuje.“ Zahtevati morate tedaj ubožno

preskrbo od domovne občine! Katera pa je ta? Pravite, da ste se obrnili v tem oziru že na občino M. P., kjer že nad 20 let stanujete, kot tudi na občino K., kjer ste bili rojeni. Obe občini se izgovarjati, da niste tjakaj pristojni in vi ste vsled tega še danes brez vsake podpore vkljub temu, da živite v skrajni bedi in so dani drugače vsi pogoji za ubožno podporo.

Kot je razvidno iz pojasnil v Vašem vprašanju, ste Vi še vedno pristojni v občino K., kjer ste imeli domovno pravico, predno ste se priženili v občino M. P. Res je, da v zmislu zakona z dne 5. decembra 1896, drž. zak. št. 222, občina bivališča izrečnega sprejema v domovinsko zvezo ne sme odreči tistemu avstrijskemu državljanu, ki je po zadobljeni samopravnosti 10 let, predno je prosil za domovinsko pravico, prostovoljno in nepretrgoma bival v občini in ni v tem času užival ubožne podpore, toda domovinstvo se ne zadobi zgolj z dejstvom, da je 10 letno bivanje poteklo, temveč dotičnik ali pa njegovi svojci, odnosno njegova doseđanja domovinska občina mora to pravico uveljaviti. — Da še danes niste sprejeti v domovinsko zvezo občine M. P., ste deloma krivi sami! Pravite, da ste pač prosili župana, da Vas sprejme v domovinsko zvezo, da pa ta o tem ni hotel ničesar slišati. To nikakor ne zadostuje! Vi bi morali vložiti prošnjo v tej stvari ali pa tisto pri županu dati na zapisnik ter zahtevati, da se prošnja predloži občinskemu odboru v sklepanje. Če občina take prošnje ne reši tekom 6 mesecev, odloči v stvari pristojno c. kr. okrajno glavarstvo. Po Vašem zatrdilu je vložila občina K., prošnjo za sprejem v domovinsko zvezo meseca maja t. l., toda občina M. P., te prošnje še ni rešila. Občina K., naj počaka še toliko časa, da preteče natančno 6 mesecev, odkar je bila prošnja vložena, potem pa naj vso stvar naznani c. kr. okrajnemu glavarstvu s prošnjo, da izda odločbo.

Pri tem pride slednjič v poštev še vprašanje, če se Vaša prošnja za Vas ugodno reši t. j., da Vas občina M. P. že sama sprejme v domovinsko zvezo ali v tem zmislu odloči c. kr. okrajno glavarstvo, od kedar ste pristojni v občino M. P.! Od onega časa, ko je bila prošnja rešena, ali že od preje. Zakon se v tem oziru

ne izreče jasno, vse razsodbe upravnega sodišča pa govore za to, da se domovinstvo prične v takih slučajih z onim dnem, ko je bila prošnja za sprejem pri županstvu vložena.

Vi ste tedaj danes še vedno pristojni v občino K., ki Vam vsled tega tudi mora priznati ubožno podporo — če živite v resnici v taki bedi in si sami ne morete prislužiti, kar neobhodno potrebujete za življenje. Občina K. pa bo imela — v slučaju, da se njena prošnja, ki je bila vložena glede Vašega sprejema v domovinsko zvezo ugodno reši, — pravico zahtevati povrnitev podpore od občine M. P., — ser se bo v zmislu zgoraj navedenih določil Vaše domovinstvo v občini M. P. pričelo z dnem, ko je bila prošnja za vsprejem v domovinsko zvezo pri županstvu M. P. vložena.

39. Zastopstvo zdravstvenega okrožja C.

Vprašanje:

Tukajšnji okrožni zdravnik dobiva iz deželne blagajnice 1.400 K letne plače, dve petletnici v skupnem znesku 200 K in aktivitetno doklado letnih 200 K, torej skupno 1.800 K. Razen tega mu daje zdravstveni zastop letno priklado v znesku 200 K in stanarinsko doklado v znesku 300 K. Stanarinsko doklado je sklenil zastop zdravstvenega okrožja v seji dne 12. julija 1912 plačevati do tistega časa, ko se okrožnemu zdravniku zboljša plača, vendar pa za enkrat ne dalje časa nego dve leti. Okrožni zdravnik je zdaj mobiliziran in ne izvršuje svoje službe doma. Prosimo pojasnila, ali mu moramo od zastopa zdravstvenega okrožja dovoljeni priboljšek za l. 1917. izplačati ali ne?

Odgovor:

Prejemki, ki jih dobiva Vaš okrožni zdravnik od deželnega odbora, mu gredo po zakonu (§ 13. zakona z dne 27. oktobra 1900, dež. zak. št. 27.) na vsak način tudi v času mobilizacije. Glede „priboljška“ pa, ki ga plačuje zdravstveni zastop, pa ni v zakonu nobene določbe. Merodajen je torej za njega izplačevanje le dotični sklep zdravstvenega zastopa. Jasno je, da stanarinske doklade v znesku 300 K zdaj ni treba več plačevati, ker je bila sklenjena l. 1912. samo za dobo dveh let. Glede letne doklade 200 K pa poglejte besedilo dotičnega sklepa, na podlagi katerega se plačuje. Ako v tem sklepu ni povedano, da se mu priklada letnih 200 K izplačuje tudi v slučaju njegove mobilizacije oziroma začasne odsotnosti, naj se zadeva predloži zastopu zdravstvenega okrožja v sklepanje, ki lahko dovoli nadaljnje izplačevanje (priklade ali je pa tudi ustavi.

40. Županstvo občine B.

Vprašanje:

Prosimo odgovora na naslednje vprašanje:

17 let stari J. P. in skoro 16 let stari K. M. sta letos dvema posestnikoma kradla sadje: fige in češnje; fige skupno, češnje le eden. — Priče so. — Ovađena

sta bila po orožnikih sodniji v Vipavi, kjer sta bila oproščena. — V tem oziru piše c. kr. okrajno glavarstvo v Postojni:

„J. P. in K. M. iz B. sta bila ovađena c. kr. okrajnemu sodišču v Vipavi radi tatvine sadja. Imenovano sodišče ju je oprostilo iz razlogov, da sta ovađena povzročila le majhno škodo (pa ni bila tako majhna! op. županstva), ki jo je smatrati kot poljsko kvaro. Županstvu se radi tega naroča, da postopa proti gori imenovanim dečkoma v zmislu zak. z dne 17. januarja 1875, dež. zak. št. 8., in ju strogo kaznuje.“

Vprašamo: Kako moramo postopati v zmislu tega zakona, da spolnimo to naročilo in bo sodba županstva držala?

Odgovor:

Po zmislu zak. z dne 17. januarja 1875, dež. zak. št. 8, (§ 3., točki f in h) je smatrati neupravičeno trganje sadja in neupravičeno pobiranje zrelega ali nezrelega sadja na tujem svetu za poljsko poškodbo. Take poškodbe se v obče kaznujejo z globo 2 — 80 K ali pa s 6 urnim do 8 dnevnim zaporom. Za poškodbo sadja je določena posebna globa in sicer po 2 K od vsakega drevesa; skupni znesek globe za isti kazenski pregrešek pa ne sme presegati 80 K.

Kdor stori poljsko poškodbo, mora ne glede na globo oziroma zapor vsekakor povrniti tudi povzročeno škodo. Za poljske poškodbe, ki jih je storilo več oseb skupaj, je za storjeno škodo vsak posebej porok (§§ 1301. in 1302. obč. državl. zak.).

Preiskovalna in kazenska pravica pristoji županu tiste občine, v kateri se je zgodila poljska poškodba. To pravico izvršuje v izročnem področju župan z dvema prisednikoma (občinskima svetovalcema).

Župan naj dožene, če se je zgodila res omenjena poljska poškodba, zasliši priče, zapiše njihove izpovedbe in druga dokazila in v slučaju, da se poškodovanci in obdolženca ne pogode glede povračila storjene škode, odredi tudi cenitev škode. K cenzitvi naj privzame v prvi vrsti zapriseženega poljskega čuvaja; ako po mnenju poljskega čuvaja presega škoda znesek 10 K, mora župan odrediti cenitev po zapriseženem sodnem cenilcu.

Na podlagi dobljenih dokazil in izvršene cenzitve naj župan izda sodbo. S kazensko sodbo je združiti tudi izrek o odškodnini, ki gre poškodovancu po poravnavi ali pa po cenzitvi; odškodnina pa ne sme presegati zneska 30 K, razen če nje pravilnosti obsojenec ne izpodbija. Ako se pravilnost 30 K presegajoče cenzitve izpodbija, je v kazenski sodbi prisoditi odškodnino samo do zneska 30 K, glede višjega zahtevka pa oškodovanca napotiti na civilnopravno pot. Krivcu je naložiti tudi povračilo izdatkov za cenitev škode.

Zoper županovo sodbo je dopustna pritožba na c. kr. okrajno glavarstvo; vložiti jo je pri županstvu v osmih dneh pismeno ali pa ustno.

Globa gre v ubožni zaklad tiste občine, v kateri se je zgodila poljska poškodba.

Slednjič opozarjamo, da preiskovanje in kaznovanje poljskih poškodb preneha vsled zastaranja, če se zoper krivca preiskava ni uvedla v treh mesecih od dneva storjene poljske poškodbe. Vendar pa more povračilo škode, ki zaradi zastaranja ni prišla v preiskavo, zahtevati oškodovanec civilnim pravnim potom.

Podrobna navodila za kazensko postopanje so dana v članku: „Kazenska pravica in sodelovanje občine pri političnem kazenskem postopanju“ v 2. in 3. številki „Občinske Uprave“ 1. 1917.

Razno.

Ljudsko šolstvo na Kranjskem koncem I. 1916. Število javnih ljudskih šol na Kranjskem je znašalo koncem I. 1916. 431, med temi 172 enorazrednic, 121 dvorazrednic, 48 trirazrednic, 47 štirirazrednic, 23 petrazrednic, 14 šestrazrednic in 6 osemrazrednic, razen tega je bilo 20 zasilnih šol, 16 ekskurendnih in 2 mešani. Od javnih ljudskih šol je bilo 183 deških in 13 dekliških, ostale so bile mešane. Skupno število razredov je znašalo okroglo 1133. Po učnem jeziku je bilo 392 šol slovenskih, 30 nemških, 8 utrakvističnih in 1 šola italijanska (za begunce). — Javni meščanski šoli ste bili 2, ena s slovenskim in ena z nemškim učnim jezikom. — Zasebnih ljudskih in meščanskih šol je bilo 29. — Število šoloobveznih otrok: 51.231 dečkov in 51.359 deklic, skupaj 102.591 (proti 97.248 v I. 1913). Število šolo obiskujočih otrok: 47.813 dečkov in 46.058 deklic, skupaj 93.871 (proti 88.567 v I. 1913). — Na javnih meščanskih šolah je podučevalo 10 moških in 4 ženske, skupaj 14 učnih moči; na javnih ljudskih pa je delovalo 487 moških (med njimi 213 mobilizovanih) in 866 ženskih učnih moči, skupaj torej 1353.

Kdor prejema državni prispevek za preživljanje, mora pomagati pri pospravljanju letine. Tako je odredilo poljedelsko ministrstvo. Vsaka oseba, ki se neutemeljeno brani opravljati tozadevna opravila, izgubi podporo in je vsak tak slučaj naznaniti žetveni komisiji dotične občine, ki uporneža ali prisili k delu ali pa ga naznani pristojnemu okrajnemu glavarstvu. Osebe, ki dobivajo državno podporo, naj ne mislijo, da bi se jim podpora morda skrajšala, ako bi si sami tudi posebej še kaj zaslužili.

Kolkovanje vlog v aprovizacijskih zadevah. Vse vloge strank v zadevi aprovizacije morajo biti kolkovane. C. kr. finančno ministrstvo je namreč v nekem konkretnem slučaju naznanilo c. kr. prehranjevalnemu uradu, da morajo biti vloge zasebnikov za dovoljenje dobave pšenične moke za svojo osebo v smislu T. P. 43., lit. a št. 2 zakona z dne 13. decembra 1862, drž. zak. št. 89, kolkovane s kolkom za 1 K, oziroma, če so bile vložene po 30. septembru 1916, v smislu § 9. lit. c cesarske naredbe z dne 28. av-

gusta 1916, drž. zak. št. 281, s kolkom za 2 K za vsako polo, med tem ko so zdravniška spričevala kot priloge tem prošnjam po T. P. 117., lit. u brezpogojno kolkovine prosta.

Cene gob v novomeškem sodnem okrožju. Presojevalnica cen v Novem mestu je določila za gobe nastopno navedene ravnalne cene: 1) za jurčke in karželjne 3 K; 2) za druge sveže gobe nižje vrste 2 K; 3) za suhe jurčke in karželjne 20 do 25 K. Te cene se razumevajo za 1 kilogram blaga.

Izjeme od prepovedi izdelovanja žganja iz sadja. C. kr. urad za ljudsko prehrano je pooblastil deželno politično oblastvo, da sme na prošnjo strank in po zaslišanju zavoda za preskrbo sočivja in sadja na Dunaju dovoljevati izjeme od prepovedi izdelovanja žganja iz sadja, toda z omejitvijo, da potrebujejo obrati, ki se pečajo obrtoma z izdelovanjem žganja, za podelovanje sadja v žganje tudi še naprej dovoljenja c. kr. prehranjevalnega urada.

Cene lesene posode za kislo zelje. Presojevalnica cen v Ljubljani je s sklepom z dne 7. sept. 1917, št. 132, določila za leseno posodo, v kateri se razpošilja kislo zelje, naslednje ravnalne cene: Za sode iz smrekovega lesa s približno 100 kg vsebine za komad 7 do 8 K, za sode s približno 50 kg vsebine za komad 5 K do 5 K 50 vin.

Cene za razne vrste živil in krmil. C. kr. urad za ljudsko prehrano je določil z naredbo z dne 29. septembra 1917, drž. zak. št. 391, prevzemne cene za razne vrste živil in krmil letine 1917 in sicer:

Turšica 38 K, proso 40 K, ajda 40 K, grah 80 K, fižol 80 K, leča 120 K, bob 60 K, ozimna grašica 100 K, jara grašica 51 K, divja grašica 35 K, zadnje žito 35 K, koruzni štorži 15 K, volčji bob 70 K. Te cene, ki so določene za 100 kilogramov blaga, veljajo tudi za tiste množine letošnjega pridelka, ki so bile oddane zavodu za promet z žitom v vojni že pred uveljavljanjem te naredbe. Za živila in krmila, ki ne odgovarjajo v trgovini običajnim zahtevam, se cene primerno znižajo.

Omejitev prometa s strnišno repo in korenjem. Strnišna repa in korenje se sme glasom ukaza c. kr. dež. predsednika za Kranjsko z dne 30. oktobra 1917 do preklica izvažati iz Kranjske samo s posebnim dovoljenjem, ki ga je zaprositi pri deželni poslovalnici za sočivje in sadje v Ljubljani. Prevoz po železnicah je dovoljen le proti prevoznem potrdilu deželne poslovalnice.

Ravnalne cene za kis. C. kr. osrednja komisija za presojanje cen je določila ravnalne cene za kis in sicer sledeče: a) pri prodaji malim trgovcem v množinah pod 100 litrov po 30 vin. liter; b) pri nadrobni prodaji v množinah do 2 litrov po 45 vinarjev liter, v množinah nad 2 litra po 36 vinarjev liter.

Podeljevanje nagrad rejcem plemenskih bikov in merjascev. „Kranjsko deželno mesto za vnovčevanje živine v Ljubljani“ bo meseca novembra t. l. delilo nagrade za rejo plemenskih bikov in merjascev na Kranjskem in to z namenom, da se ohrani in povzdigne živino- in prašičereja. Kraj, dan in ura, ko se bo vršila delitev nagrad bo naznanilo „Kranjsko deželno mesto za vnovčevanje živine v Ljubljani“ pred vsako delitvijo posebej županstvom.

Delitev nagrad se bo vršila na sledeči način in pod sledečimi pogoji:

1. Na določeni dan morajo prignati lastniki bikov in merjascev, ako želijo nagrado, svoje živali na oni kraj in ob tisti uri, katero določi „Kranjsko deželno mesto za vnovčevanje živine“ ter jo naznani pristojnemu županstvu. Delitev nagrad pa bo razglašena tudi po županstvih. Kdor bi ne prignal živali o pravem času, nima pravice zahtevati nagrade, čeprav bi bili sicer vsi pogoji dani.

2. Nagrade se bodo izplačevale le za take bike in merjasce, ki so za plemo res sposobni in ki se že rabijo za plemo. Sposobnost za plemo bo določila posebna komisija, ki jo sestavi „Kranjsko deželno mesto za vnovčevanje živine“ ter bodo člani komisije en strokovnjak „Kranjskega deželnega mesta za vnovčevanje živine“, uradni živinozdravnik in župan kraja, kjer se vrši pregledovanje.

3. Vsak rejec, ki bi hotel dobiti nagrado, se bo moral zavezati s posebnim obveznim pismom, da bo redil nagrajeno žival vsaj še eno leto od dneva nagrade za plemo. Ako bi rejec potem živali ne redil celo leto za plemo, bodisi vsled lastne krivde, bodisi iz kakega drugega vzroka, za katerega ni sam odgovoren — zakol v sili — je dolžan vrniti za vsak mesec, katerega bi redil manj kot eno leto in sicer glede bikov K 20.—, glede merjascev pa K 10.— od prejete nagrade nazaj ter izplačati te svote domačemu županstvu, katero porabi vrnjene zneske za pospeševanje živinoreje po svojem preudarku. Prejemnik nagrade se bo moral v imenovanem zaveznem pismu poleg tega tudi še zavezati, da bo žival, za katero

je prejel nagrado, dobro in pravilno rabil za plemo ter jo pravilno pripuščal.

4. Nagrade se bodo dajale za bike v drugem letu starosti v znesku K 200.—, za bike v tretjem letu starosti ali pa starejše v znesku K 300.—. Za merjasce v prvem letu se bodo dajale nagrade po kron 100.—, v drugem letu starosti ali za starejše merjasce pa nagrade po K 200.—.

5. Domače županstvo rejca je dolžno ono žival, za katero se bo dala nagrada nadzorovati ter paziti, da se bodo živali v resnici za plemo pravilno redile in uporabljale. Ako bi prejemnik nagrade ne redil živali vsaj eno leto od dneva prejema nagrade, ima vrniti za vsak mesec pod točko 3. navedeno svoto županstvu. Ako bi županstvo kake občine ne hotelo prevzeti nadzorstva nad rejci, se v dotični občini ne bo izplačevalo nagrad.

Prodaja prašičev za rejo in plemenskih prašičev v pol. okrajih Krško, Novo mesto, Kamnik in Črnomelj. Glasom razglašena c. kr. dež. predsednika za Kranjsko z dne 3. novembra 1917, št. 32.224, se za mesec november in december t. l. dovoljuje, da se smejo ob spodaj navedenih dnevih in v ravnotam omenjene kraje prignati in tam prodajati prašiči za rejo ter plemenski prašiči in sicer:

v političnem okraju Krško:

dne 12. novembra 1917 v Bušči vasi, dne 12. novembra 1917 v Bučki, dne 12. decembra 1917 v Mokronogu, dne 20. decembra 1911 v Škocjanu;

v političnem okraju Novo mesto:

dne 15. nov. 1917 v Kandiji, dne 4. decembra 1917 v Novem mestu, dne 20. decembra 1917 v Kandiji in vrhutega v Novem mestu ob dosedaj običajnih tedenskih tržnih dnevih za živino;

v političnem okraju Kamnik:

dne 4. decembra 1917 v Kamniku, dne 13. decembra 1917 v Mengšu;

v političnem okraju Črnomelj:

dne 11. decembra 1917 v Metliki, dne 24. decembra 1917 v Črnomlju.

Prignati oziroma prodajati se sme samo na oblastveno odobrenem sejmišču. Druga živina kakor plemenski prašiči in prašiči za rejo, se ne sme prignati.

Prekupci in mešetarji so izključeni. Kupci se morajo izkazati s potrdilom županstva, da rabijo prašiče za rejo, oziroma pitanje.

Koliko žita se sme porabiti za setev in krm-ljenje? C. kr. deželni predsednik za Kranjsko je z ukazom z dne 2. novembra t. l. št. 32.697 določil, da smejo kmetovalci v svojem obratu porabiti četrti del (25%) tiste množine koruze, ki jim ostane od vse pridelane koruze po odbitku potrebščine za seme in pokladanje. Od prosa, pridelanega v lastnem obratu

smejo kmetovalci porabiti eno tretjino za seme in pokladanje. Sivega graha in figovega fižola smejo kmetovalci največ polovico pridržati za seme in pokladanje. Pravna opravila, ki temu ukazu nasprotujejo, so nična. Prestopki ukaza se ostro kaznujejo.

Najvišje cene za riže. C. kr. deželni predsednik za Kranjsko je z ukazom z dne 26. oktobra 1917 določil, da se v dobi do 15. decembra t. l. pri prodaji rib po trgovcih v kraju porabe ne smejo prekorajiti nasledne najvišje cene:

V množinah do 10 kg:

1. za krape za 1 kg 6 K 80 h;
2. za mreže za 1 kg 6 K 80 h;
3. za ščuke za 1 kg 7 K 10 h.

V množinah čez 10 do 50 kg:

1. za krape za 1 kg 6 K 40 h;
2. za mreže za 1 kg 6 K 40 h;
3. za ščuke za 1 kg 6 K 70 h.

Od 16. decembra 1917 naprej do aprila 1918. l. se najvišje cene zvišajo in sicer za 10 h vsak celi mesec, torej v drugi polovici decembra in v januarju za 10 h, v februarju za 20 h, v marcu za 30 h, in v aprilu za 40 h pri kg. Cena, določena za april ostane potem v veljavi do vštete julija.

V okolišju mestne občine ljubljanske se sme poleg najvišje cene zahtevati še znesek, ki je odpadel na užitnino.

Domači kostanj letine 1917 pod zaporo. Z ukazom c. kr. deželnega predsednika za Kranjsko z dne 30. oktobra 1917 se deva letina 1917 domačega kostanja pod zaporo. Glasom tega ukaza so pridelovalci, hranilci, trgovci itd. dolžni zaloge domačega kostanja v 8 dneh po razglasitvi ukaza ponuditi v nakup deželni poslovalnici za sočivje in sadje v Ljubljani (Gradišče št. 10, I. nadstropje). Če ponudnik tekom 14 dni, potem ko je kostanj ponudil in dobil o tem potrdilo, ne dobi obvestila, da se bodo od njega ponudene množine prevzele, sme z zalogo prosto razpolagati. Vkljub zapori smejo posestniki domačega kostanja: a) porabiti toliko kostanja, kolikor ga potrebujejo za prehranjevanje pripadnikov svojega gospodarstva; b) iz svojih zalog prodajati neposrednim porabnikom (tedaj ne trgovcem), vendar pa z omejitvijo, da se enemu in istemu porabniku sme oddati največ 20 kg.

Cena domačega kostanja, naj si se je tisti prodal dež. poslovalnici za sočivje in sadje ali iz proste roke za 100 kg ne sme presegati 80 K na kraju železniške postaje. Če je železniška postaja oddaljena več kot 5 km se zviša cena za 2 K, pri večji daljavi kot 10 km pa za 3 K pri metriskem stotu. Pošiljatve domačega kostanja smejo železniška podjetja prevzeti za prevažanja samo, ako je tovrstnim listom pridejano od deželne poslovalnice za sočivje in sadje izdano prevozno potrdilo.

V lični knjižici je ponatisnjena iz lanske in letošnje „Občinske Uprave“

dr. Fran Mohoričeva razprava:

OBČINSKO POSREDNIŠTVO.

NAVODNIK IN ZAKON ZA KRONOVINE AVSTRIJSKEGA JUGA.

Knjižica, ki je za rabo zelo priročna, vsebuje vse tozadevne zakone, veljavne na Kranjskem, Koroškem, Štajerskem in Goriškem, kakor tudi obširen komentar teh zakonov z zgodovino o nastanku in razvoju posredništva, s pojasnitvijo razmerja med državnimi in deželnimi posredniškimi zakoni, z razpravami o pristojnosti, ustanavljanju, okolišju, sestavljanju in poslovanju posredništev, o uradnih knjigah, posredniških pristojbinah in razmerju med posredniško in sodno razpravo in poravnavo. Navodnik in zakoni bodo posebno dobro služili posredniškim zaupnikom pri njihovem poslovanju. Zato naj županstva kupijo knjižico zase in za vsakega posredniškega zaupnika. — Knjižico je založila Katoliška bukvarna v Ljubljani; stane broširana 2 K 80 h, vezana (kartonirana) pa 3 K 50 h.